

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY XISOBOTLAR TAXLILINI TAKOMILLASHTIRISH

Meliboyev Adxamjon

Bank kelgusi moliyaviy yilda moliyaviy hisobotlarda tan olingan summalarga hamda aktivlar va majburiyatlarning balans qiymatiga ta'sir qiluvchi taxminlar va taxminlarni amalga oshiradi. Hisob- kitoblar va mulohazalar rahbariyat tajribasi va boshqa omillar, jumladan, rahbariyat joriy vaziyatlardan kelib chiqqan holda oqilona deb hisoblaydigan bo'lajak voqealarni kutishlari asosida doimiy ravishda ko'rib chiqiladi. Rahbariyat buxgalteriya siyosatini qo'llash jarayonida mulohazalar va taxminlardan ham foydalanadi. Moliyaviy hisobotlarda e'tirof etilgan summalarga eng muhim ta'sir ko'rsatadigan mulohazalar va kelgusi moliyaviy yil davomida aktivlar va majburiyatlarning balans qiymatiga sezilarli tuzatish kiritishi mumkin bo'lgan taxminlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Kechiktirilgan soliq aktivini tan olish. E'tirof etilgan kechiktirilgan soliq aktiv kelajakdagi foyda solig'i bilan hisob-kitob qilinishi mumkin bo'lgan foyda solig'i summasi bo'lib, moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotda tan olinadi. Kechiktirilgan soliq aktiv faqat tegishli foyda solig'i bo'yicha imtiyozlardan foydalanish ehtimoli bo'lgan darajada tan olinadi. Kelajakda soliqqa tortiladigan daromadni va kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan foyda solig'i bo'yicha imtiyozlar miqdorini aniqlash rahbariyat tomonidan tayyorlangan o'rta muddatli biznes-reja va uni ekstrapolyatsiya qilish natijalariga asoslanadi. Biznes-reja boshqaruvning vaziyatga mos keladigan taxminlariga asoslanadi. Ushbu hisob-kitoblarga asoslanib, rahbariyat soliq yo'qotishlari bo'yicha kechiktirilgan soliq aktivlari 2024-2025 yillar davomida to'liq qoplanadi, deb hisoblaydi.

Kutilayotgan kredit yo'qotishlarini baholash. Kutilayotgan kredit yo'qotishlari bahosi baholash metodologiyasi, modellari va ma'lumotlariga asoslangan muhim bahodir. Kredit bo'yicha kutilayotgan zararlarni o'lchash metodologiyasi tafsilotlari 21-lzohda ochib berilgan. Quyidagi komponentlar kredit yo'qotishlari uchun zaxiraga sezilarli ta'sir ko'rsatadi:

- kutilayotgan kredit yo'qotishlarini baholash darajasini aniqlash: individual asosda asboblari yoki jamoaviy asosda;
- Bank tomonidan qo'llaniladigan defolt ta'rifi;
- kredit reytingini belgilaydigan ichki modellarni ishlab chiqish va qo'llash kredit tavakkalchiligining individual darajalarini to'lamaslik ehtimoli;
- qarzlarni baholash uchun foydalaniladigan ichki modellarni ishlab chiqish va qo'llash moliyaviy vositalar va kredit bilan bog'liq majburiyatlar bo'yicha to'lanmagan vaqt;

- garov ta'minotini baholashda qabul qilingan qarorlarni o'z ichiga olgan holda, majburiyatni bajarmagan taqdirdagi zararni baholash;
- kredit xavfining sezilarli darajada oshishini baholash mezonlari;
- bashoratli makroiqtisodiy stsensariylarni tanlash va ularning ehtimolini baholash.

Bank taxminiy kredit yo'qotishlari va haqiqiy kredit yo'qotishlari o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish uchun modellar va model ma'lumotlarini muntazam ravishda ko'rib chiqadi va tasdiqlaydi.

2021-yil 31-dekabr holatiga ko'ra defolt ehtimolining 10% ga oshishi yoki kamayishi kutilayotgan kreditlar bo'yicha umumiy to'lovni 738,214 ming so'mga oshirishi yoki kamaytirishi mumkin edi. 2021- yil 31-dekabr holatiga ko'ra, qarzni to'lamagan taqdirda zararning 10% ga oshishi yoki kamayishi kutilayotgan kredit yo'qotishlar uchun jami zaxirani 1,402,607 ming so'mga oshirishi yoki kamaytirishi mumkin edi.

Kredit xavfining sezilarli darajada oshishi. Kredit xavfining sezilarli darajada oshganligini aniqlash uchun Bank hisobot sanasida moliyaviy vositaning amal qilish muddati davomida yuzaga kelgan defolt xavfini dastlabki tan olish sanasida yuzaga kelgan defolt xavfi bilan solishtiradi. Baholash jarayonida hisobot sanasidagi kredit xavfining o'ziga xos darajasi emas, balki kredit xavfining nisbiy o'sishi hisobga olinadi. Bank ortiqcha harajat va harakatlarsiz mavjud bo'lgan barcha oqilona va qo'llab-quvvatlanadigan prognoz ma'lumotlarni, shu jumladan bir qator omillarni, jumladan, muayyan mijozlar portfelining xatti-harakatlarini hisobga oladi.

Hisobotning yangi qoidalari

2022-yil 1-yanvardan yoki undan keyin boshlanadigan yillik davrlar uchun majburiy bo'lgan va Bank hali erta qabul qilmagan bir qator yangi standartlar va talqinlar e'lon qilindi.

MHXS 17 Sug'urta shartnomalari (2017-yil 18-mayda chiqarilgan va 2023-yil 1-yanvar yoki undan keyin boshlanadigan yillik davrlar uchun amal qiladi). 17-MHXS 4-MHXS o'rnini bosadi, bu korxonalariga sug'urta shartnomalari bo'yicha mavjud buxgalteriya amaliyotini qo'llash imkonini beradi, bu esa investorlarga boshqa o'xshash sug'urta kompaniyalarining moliyaviy natijalarini solishtirish va solishtirishni qiyinlashtiradi. 17-MHXS sug'urta shartnomalarining barcha turlarini, shu jumladan sug'urtalovchiga tegishli qayta sug'urtalash shartnomalarini hisobga olishning yagona, printsiplarga asoslangan standartidir. Ushbu standartga muvofiq, sug'urta shartnomalari guruhlari quyidagilar bo'yicha tan olinishi va o'lchanishi kerak: (i) kuzatilishi mumkin bo'lgan bozor ma'lumotlariga mos keladigan pul oqimlari to'g'risidagi barcha mavjud ma'lumotlarni hisobga oladigan bo'lajak pul oqimlarining (to'liq pul oqimlari) tavakkalchilik asosida tuzatilgan joriy qiymati; , qo'shilgan (agar qiymat majburiyat bo'lsa) yoki undan ayiriladigan (agar qiymat aktiv bo'lsa) (ii) shartnomalar guruhi bo'yicha taqsimlanmagan foyda miqdori (shartnomaga xizmat ko'rsatish marjasi). Sug'urtalovchilar bir guruh sug'urta shartnomalari bo'yicha

daromadlar to'g'risida ular qoplagan davr mobaynida va ular xavfni bartaraf etishda hisobot beradilar. Agar shartnomalar guruhi foydasiz bo'lsa yoki zarar ko'rsa, korxonalar zararni darhol tan oladi. Bank ushbu standartni Bank tomonidan chiqarilgan samaradorlik kafolatlariga qo'llashni rejalashtirmoqda va hozirda yangi standartning uning moliyaviy hisobotlariga ta'sirini baholamoqda. Bundan tashqari, standartning kredit shartnomalari va shunga o'xshash vositalarga kiritilgan sug'urta mahsulotlariga potentsial ta'siri ko'rib chiqiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Rustamov, I. (2010) Tijorat banklarida moliyaviy hisobotlarni tahlil qilishning ahamiyati va takomillashtirish yo'llari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
 2. Abduqodirov, U. (2012) Banklarning moliyaviy tahlil usullari va zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya.
 3. Musaev, A. (2014) O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida moliyaviy risklarni boshqarish. Toshkent: Oliy iqtisodiyot.
 4. Yuldashev, F. (2015) Tijorat banklari moliyaviy hisobotlarini raqamlashtirish jarayonlari. Toshkent: Moliya nashriyoti.
 5. Karimova, N. (2016) O'zbekistondagi banklarning likvidlik tahlili. Toshkent: Banklar nashriyoti.
 6. Sharipov, H. (2017) O'zbekistonda tijorat banklarining moliyaviy boshqaruvini takomillashtirish. Toshkent: Ilmiy iqtisodiy tadqiqotlar markazi.
- Nigmatullaevna, I. M. THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING MEDICAL LATIN.
- Nig'matillayevna, I. M. (2022). BENEFITS OF USING VIDEO IN ELT. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, 6, 7-12.
- Исраилова, М., Сайфуллаева, Л., & Дулдулова, Н. (2023). Lotin tilini o'qitish jarayonida axborot texnologiyalarining o'rni. Общество и инновации, 4(2), 148-151.
- Исмоилова, М. Н., & Кобиров, К. Х. ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ. ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ Учредители: Олимп, 60-62.
- Исраилова, М. (2022). Chet tillarini o'qitish jarayonida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish o'quv faoliyatiga samarali yondashuv sifatida. Общество и инновации, 3(6), 160-164.
- Исраилова, М. (2022). Формирование коммуникативной компетенции в процессе обучения иностранным языкам как эффективный подход к учебной деятельности. Общество и инновации, 3(6), 160-164.
- Беляева, Н. Л. (2021). ШКОЛЬНАЯ СЛУЖБА ПРИМИРЕНИЯ КАК СОВРЕМЕННАЯ ФОРМА ПРОФИЛАКТИКИ. In БЕЗОПАСНОЕ ДЕТСТВО КАК ПРАВОВОЙ И СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ КОНЦЕПТ (pp. 27-30).

Исраилова, М. Н., Абидова, М. И., & Сайфуллаева, Л. С. (2022). ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА. Экономика и социум, (11-2 (102)), 426-429.

Исраилова, М. Н., Абидова, М. И., & Юлдашева, Д. Ю. (2022). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ. Экономика и социум, (11-2 (102)), 422-425.

Исраилова, М. Н. (2022, August). ЭФФЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ИЗУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА НА ОСНОВЕ МОДЕЛИРОВАНИЯ ДИДАКТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РАЗВИТИЯ: Исраилова МН, доц. PhD Ташкентский Государственный Стоматологический Институт oydinboymatova80@gmail.com. In Научно-практическая конференция.

Исраилова, М. Н., & Сайфуллаева, Л. С. (2022, August). ТИББИЁТ ТАЪЛИМ МУАССАСИДА ЛОТИН ТИЛИНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ИНТЕЛЛЕКТУАЛ-МАДАНИЙ РИВОЖЛАНИШ: Исраилова МН доцент PhD, Сайфуллаева ЛС ассистент Тошкент давлат стоматология институти Sayfullayevalola1@gmail.com. In Научно-практическая конференция.

Исраилова, М. Н. (2018). Инновации в медицинском образовании посредством внедрения педагогических технологий. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION (pp. 68-69).

Исраилова, М. Н. (2022, August). К ВОПРОСУ О СОВРЕМЕННОМ СОСТОЯНИИ ЛАТЫНИ: Исраилова Махсуда Нигматуллаевна, Доцент кафедры Латинского языка ТГСИ. In Научно-практическая конференция.

Исраилова, М. Н. (2019). Принципы преподавания латинского языка в медицинском вузе. Academy, (12 (51)), 58-60.

Исраилова, М. Н., Юлдашева, Д. Ю., & Сайфуллаева, Л. С. (2021). Педагогические технологии на занятиях по латинскому языку в медицинском вузе. Вестник науки и образования, (16-2 (119)), 47-49.

Israilova, M. N., & Yuldasheva, D. Y. (2021). PECULIARITIES OF TEACHING LATIN LANGUAGE AT MEDICAL UNIVERSITIES. Eastern European Scientific Journal, (2).

Исраилова, М. Н. (2021, November). ТЕХНОЛОГИЯ ИЗУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ. In International journal of conference series on education and social sciences (Online) (Vol. 1, No. 2).